

Тақво ва унинг фазилати

05:00 / 01.03.2017 5829

Бисмиллаҳир роҳманир роҳим

Али розияллоҳу анҳу дедилар: “Тақво Аллоҳдан қўрқиш, Қуръонга амал қилиш, озга қаноат қилиш, кетадиган кунга тайёргарлик кўришдир”.

Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳу:

نُتُوْمَتِ الْوَهْتِ اَقْتِ قَحَّحَ لَلْ اَوْقَاتِ اَوْنَمَآ نِي دَلَا اَهَيَّ اَيَّ نُوْمِلْ سُمْ مُمْ تَنْ اُوَّ اِلْ اِ

яъни, “Эй, имон келтирганлар! Аллоҳдан чинакам қўрқув билан қўрқингиз ва мусулмон бўлмай дунёдан ўтмангиз!” (Оли Имрон, 102) ояти ҳақида шундай дедилар: “Аллоҳга чинакам тақво қилиш дегани, У зотга итоат қилиб, осий бўлмаслик, У зотни доим зикр қилиб, асло унутмаслик, Унинг неъматларига доимо шукр қилиб, куфрони неъмат қилмасликдир”. Банданинг шукри барча тоатларда бўлиши керак. У зотни зикр қилиб унутмаслик деганда, банда қалби билан Аллоҳнинг барча амру фармонларига сўз ва амалда бўйинсўниши, қайтариқларидан бутунлай қайтиши назарда тутилади.

Толқ ибн Ҳабиб раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Тақво – Аллоҳдан савоб умидида Унга итоат қилиш, Унинг иқобидан қўрқиб, маъсиятларни тарк этиш”.

Абу Дардо розияллоҳу анҳу шундай дедилар: “Чинакам тақво дегани, банда зарра оғирлигидаги гуноҳни ҳам қилишдан сақланиши, баъзи ҳалол нарсаларни ҳам ҳаром бўлиши мумкинлигидан, ўша нарса ўзи билан Аллоҳнинг ўртасида парда бўлиб қолишидан қўрқиб, ўша ишни тарк этишдир. Зеро, Аллоҳ таоло шундай марҳамат қилган: “Бас, кимки (дунёда) зарра миқдорида яхшилик қилган бўлса, (қиёмат куни) уни кўрар. Кимки зарра миқдорида ёмонлик қилган бўлса ҳам, уни кўрар” (Залзала, 7,8-оятлар). Шундай экан бирор бир яхшиликни ҳам паст санамасдан қилавергин, бирор бир ёмонликни ҳам паст санамасдан ундан сақлангин”.

Суфён Саврий раҳимаҳуллоҳ: “Тақводорлар деб номланишининг сабаби улар бошқалар сақланмайдиган нарсалардан ҳам сақланганлари учундир”, дедилар.

Ибн Аббос розияллоху анху дедилар: “Тақводорлар Аллоҳнинг иқобидан қўрқиб, Унинг қайтарган нарсаларидан қайтадиган, раҳматини умид қилиб, буюрган нарсаларини тасдиқлаб амал қиладиган кишилардир”.

Ҳасан Басрий раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Тақводорлар Аллоҳ ҳаром қилган нарсалардан сақланадиган, буюрган нарсаларини бажарадиган зотлардир”.

Умар ибн Абдулазиз раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Кундузларини рўза тутиб, кечаларини намоз ўқиб ўтказиб, бошқа пайт гуноҳни ҳам содир этиш Аллоҳга тақво қилиш эмас. Ҳақиқий тақво Аллоҳ ҳаром қилган нарсани тарк этиш, У зот буюрган нарсани бажаришдир. Ким булардан ташқари яна бирор яхшиликка эришса, бу яхшилик устига яхшилик ҳисобланади”.

Мусо ибн Аъюн раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Тақводорлар ҳаромга тушиб қолишдан қўрқиб баъзи ҳалол нарсалардан ҳам ўзларини эҳтиёт қилганлари учун Аллоҳ таоло уларни тақводорлар деб номлади”.

Маймун ибн Меҳрон раҳимаҳуллоҳ дедилар: “Тақводор – ўзини кўп ҳисоб-китоб қилувчи кишидир”.

Кўпинча “тақво” калимаси, Абу Ҳурайра розияллоху анху айтганларидек, ҳаромдан четланиш маъносида ишлатилади. Бир киши Абу Ҳурайра розияллоху анхудан тақво ҳақида сўради. Шунда у зот: “Сен тиконли йўлдан юришга мажбур бўлиб қолсанг нима қиласан?” дедилар. Ҳалиги одам: “Агар шундай йўлдан юришим керак бўлиб қолса, эҳтиёт бўлиб, тиконларни босиб юбормасликка ҳаракат қилиб юраман ёки йўлнинг энг четидан аста юриб ўтиб оламан ёхуд у йўлдан умуман юрмай ортимга қайтиб кетаман” деди. Шунда Абу Ҳурайра розияллоху анху: “Мана шу ишинг тақводир” дедилар.

Шоирлардан бири юқоридаги Абу Ҳурайра розияллоху анхунинг сўзларидан келиб чиқиб шундай деган экан:

Гуноҳларнинг катта-ю кичигидан қутулмоқ тақводир.

Сен худди тиконли ерда юрувчи кишидек эҳтиёткор бўл.

Кичик гуноҳни ҳақир санама, зеро тоғлар ҳам майда тошлардан иборатдир.

Тақвонинг асли банда аввал нималардан тақво қилиши кераклигини билиб, сўнг тақво қилишидир.

“(Аллоҳ ўз) амри билан хоҳлаган бандаларига фаришталарни (шундай) ваҳий билан туширур: (“Эй, пайғамбарларим! Инсонларни) огоҳлантирингизки, Мендан ўзга илоҳ йўқ. Бас, (барчаларингиз) Мендангина қўрқингиз!” (Наҳл сураси, 2-оят).

نُوقِتْ اَفْ مُمْ كُبَّرَ اَنْ اَوْ عِدْحَ اَوْ مُمْ اَفْ مُمْ كُتِّ مُمْ اَوْ دَهَّ نِ اِو

Албатта, бу (динингиз) бир миллатдир (яъни ислом динидир). Мен эса, сизларнинг Раббингиздирман, бас, Мендан қўрқингиз! (Муминун сураси, 52-оят).

دَابِعَ اَيُّ هَدَابِعِ رِبُّ هَلْ اَلْ اَفْ وُخِّي كَلَّ ذَلَّ لُطْمُ مَوْ حَتَّ نَمَّ وِرَّ اَنْ لِمَ نَمَّ لُطْمُ مَوْ قَوْفَ نَمَّ مُمْ هَلَّ نَ وُوقِتْ اَفْ

“Улар учун устиларидан ҳам оловдан бўлган «соябонлар», остиларидан ҳам (оловдан бўлган) «соябонлар» бўлур. Бу (бўлажак азоб-уқубат) билан Аллоҳ ўз бандаларини қўрқитишидир. Эй, бандаларим! Мендан қўрқингиз!” (Зумар сураси, 16-оят).

نَ وُوقِتْ اَفْ مُمْ كُبَّرَ اَنْ اَوْ عِدْحَ اَوْ مُمْ اَفْ مُمْ كُتِّ مُمْ اَوْ دَهَّ نِ اِو

“Эй, имон келтирганлар! Аллоҳдан чинакам қўрқув билан қўрқингиз ва мусулмон бўлмай дунёдан ўтмангиз!” (Оли Имрон сураси, 102-оят).

سَبَّ وَاَهْجَ وَاَهْمَ قَلَّ حَوْ عِدْحَ اَوْ سَفَنَ نَمَّ مُمْ كَقَلَّ خِ يَدَّلَا مُمْ كُبَّرَ اَوْ قَاتِ اَسَّ اَنْ لِمَ اَهْ اَيُّ اَيُّ نَا كَهَلَّ اَنْ اِمَّ اَحْرَ اَوْ رَ اَوْ اَسَّ a

“Эй, одамлар! Сизларни бир жон (Одам)дан яратган ва ундан жуфти (Ҳавво)ни яратган ҳамда иккисидан кўп эркак ва аёлларни таратган Раббингиздан қўрқингиз! Шунингдек, ўрталарингиздаги ўзаро муомалада номи келтирилувчи Аллоҳдан ва қариндошлар (алоқасини узиш)дан қўрқингиз! Албатта, Аллоҳ сизларни кузатиб турувчидир” (Нисо сураси, 1-оят).

هَلَّ اَوْ قَاتِ اَنْ اِمَّ اَحْرَ اَوْ رَ اَوْ اَسَّ a

“...Сизлардан олдинги Китоб берилганларга ва сизларга ҳам, Аллоҳдан қўрқингиз, деб амр қилганмиз...” (Нисо сураси, 131-оят).

3. Барча Пайғамбар алайҳимуссаломларнинг ўз қавмларига қилган васиятлари ҳам тақво эди.

نُوقَّتَتِ الْاُحُوْنُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда уларга биродарлари Нух айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?!” (Шуаро сураси, 106-оят).

نُوقَّتَتِ الْاُدُوهُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда уларга биродарлари Ҳуд айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?” (Шуаро сураси, 124-оят).

نُوقَّتَتِ الْاُحِلْصُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда биродарлари Солиҳ уларга айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?!” (Шуаро сураси, 142-оят).

نُوقَّتَتِ الْاَطُوْلُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда уларга биродарлари Лут айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?!” (Шуаро сураси, 161-оят).

نُوقَّتَتِ الْاَبْيَعُشُ مُهُوْحٌ اُمُهَلَلِ اِقْدِ

“Ўшанда уларга Шуайб айтган эди: “(Аллоҳдан) қўрқмайсизми?!” (Шуаро сураси, 177-оят).

نُومَلَعَتِ مُتُنُّنٌ اِنْ اِمُّكَلُّ رِيْحٌ مُكَلِّدٌ هُوَقَّتِ اَوَّهَلُّ اِوْدُبَعٌ هِمَّوَقَلُّ لِقْدِ اِمِّي هَارِبِ اِو

“Иброҳимни (эсланг), у ўз қавмига деган эди: «Аллоҳга ибодат қилингиз ва Ундан қўрқингиз! Агар билувчи бўлсангиз, мана шу ишингиз сизлар учун яхшироқдир” (Анкабут сураси, 16-оят).

4. Аллоҳ таоло бандаларига тақводор бўлишлари учун Ўзига ибодат қилишларини талаб қилди.

نُوقَّتَتِ مُكَلَّلِعٌ اِمُّكَلُّ بَقٌ نَمَنِ يَدُّ اَوُّمُكَلِّقَلِّخٌ يَدُّ اِمُّكَلُّ بَرِ اِوْدُبَعٌ اِسْاِنُّ اِلْاِيَّ اِي

“Эй, инсонлар, сизларни ва сизлардан олдингиларни тақволи бўлишингиз учун яратган Раббингизга ибодат қилингиз!” (Бақара сураси, 21-оят).

اِمُّكَلَّلِعٌ اِمُّكَلُّ بَقٌ نَمَنِ يَدُّ اِلْاِيَّ اِلْاِيَّ بَعَبُتُّكُ اِمُّكَلُّ اِيَّ صِلُّ اِمُّكَلُّ يَلَعَبُتُّكُ اِوْنَمَّ اِنِّي اِلْاِيَّ اِي
نُوقَّتَتِ

“Эй, имон келтирганлар! Сизлардан олдинги (уммат)ларга фарз қилингани каби* сизларга ҳам рўза тутиш фарз қилинди, шояд (у сабабли) тақволи бўлсангиз” (Бақара сураси, 183-оят).

نَعْمُ كُذِّبَ قُرْفَتَ لَبْسِ لَ اُوعِبَّتَ تَ اَلْوُ هُوَعِبَّتَ اَفَّ اَمِ يَ قَتَسُمُ يَ طَارِصَ اَدَهٗ نَاوُ
هَبْ مُمَّا صَوُ مُمَّا لَدَّ هَلِ يَبَسَ

نُوقَّتَتَ مُمَّا لَعَلَّ

“Албатта, мана шу (Менинг) Тўғри йўлимдир. Унга эргашингиз! (Бошқа турли) йўлларга эргашмангиз! Акс ҳолда, улар сизларни Унинг йўлидан айириб қўяди. Тақволи бўлишингиз учун (Аллоҳнинг) қилган ҳукм(лар)и мана шу(лар)дир” (Анъом сураси, 153-оят).

5. Тақвонинг ўрни, макони инсон танасидаги энг муҳим аъзо бўлмиш қалбдир.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: “Бир-бирингизга ҳасад қилманглар, ўзаро нархларингизни ошириб манманлик қилманглар, бир-бирингизга ғазаб қилманглар, бир-бирингизнинг ортингиздан пойламанглар, биттангиз савдолашиб турган нарсанинг устига иккинчингиз савдо қилмасин! Аллоҳнинг ўзаро биродар бандалари бўлинглар! Мукулмон мукулмоннинг биродаридир. Бир-бирига зулм қилмайди, бир-бирини шарманда қилмайди, бир-бирини ҳақорат қилмайди. Тақво мана бу ерда бўлади” деб 3 марта қалбларига ишора қилдилар. –Кинининг ёмонлигига ўзининг мукулмон биродарини ҳақорат қилиши етарлидир. Бир мукулмоннинг иккинчи бир мукулмонга ҳамма нарсаси: қони ҳам, моли ҳам, обрўси ҳам ҳаромдир”. Бухорий ривояти.

Тақвонинг фойдалари, мевалари

1. Тақводор Аллоҳнинг муҳаббатига эришади.

نَيِّقَتُمُّ لَابِحِيَّ هَلَلَانِ

“Албатта, Аллоҳ тақволиларни яхши кўргай” (Тавба сураси, 4-оят).

نَيِّقَتُمُّ لَابِحِيَّ هَلَلَانِ

“Албатта, Аллоҳ тақводорларни севгай” (Тавба сураси, 7-оят).

نَيِّقَتُمُّ لَابِحِيَّ هَلَلَانِ اَفَّ اَيَّ قَاتَاوُ هَدَّ عَبَّ اَفَّ وَا نَمَّ اَلَبَّ

“Аслида эса, ким (Аллоҳ) аҳдига вафо қилса ва тақволи бўлса, албатта, Аллоҳ (бу каби) тақводорларни севади” (Оли Имрон сураси, 76-оят).

2. Тақводор икки дунёда ҳам Аллоҳнинг раҳматига эришади.

وَبُيُوتِ بُيُوتِ أَقْدَمِ لِقَائِهِ لِيُنْذِرَهُ أَنْ يَدْخُلَ الْيَوْمَ الْآخِرَ الْيَوْمَ وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ لَكَ الْقُرْآنَ لِتُذَكَّرَ
وَلَا تَكُن مِمَّنْ يَنْتَظِرُونَ الْيَوْمَ الْآخِرَ وَنُورُ الْيَوْمِ نَوَّارٌ لِيُظْهِرَ الْأَبْصَارَ
نُونُ مُمُؤَيِّنَاتِ آيَاتِهِ لِيُنْذِرَ الْيَوْمَ الْآخِرَ

“Бизларга бу дунёда ҳам, охиратда ҳам яхшиликни ёзгин. Биз Сенга қайтдик». (Аллоҳ) деди: «Азобимни хоҳлаган кишимга етказурман. (Аммо) раҳматим ҳамма нарсадан кенгдир. Уни (раҳматимни) тақвода бўлувчилар, закот берувчилар ва оятларимизга имон келтирувчиларга ёзажакман” (Аъроф сураси, 156-оят).

نُونُ مُمُؤَيِّنَاتِ آيَاتِهِ لِيُنْذِرَ الْيَوْمَ الْآخِرَ

“Мана бу Биз нозил қилган муборак Китоб (Қуръон)дир, унга эргашингиз ва тақволи бўлингиз, токи раҳм қилингайсиз” (Анъом сураси, 155-оят).

3. Тақво Аллоҳнинг ёрдами, мадади келишига сабаб бўлади. Тақводорни Аллоҳ таоло қўллаб-қувватлайди.

نُونُ سَخْمُ مُمْهِ نِي دِلَّوْ أَوْقَاتِ نِي دِلَّوْ عَمَّ لَلَّوْ

“Зотан, Аллоҳ тақволи бўлганлар ва эзгу иш қилувчилар билан (ҳамиша) биргадир”. (Наҳл сураси, 128-оят).

نِي قَاتُ مُمْهِ لَلَّوْ نَأْ أَوْ مَلَّوْ

“Яна, билиб қўйингизки, Аллоҳ тақволилар билан биргадир!” (Тавба сураси, 36-оят).

4. Аллоҳ таоло тақводор бандани икки дунёда ҳам хавфу хатардан асрайди ва унга ҳеч қандай ғам-ташвиш етмайди.

حَلَّوْ أَوْ قَاتُ مُمْهِ لَلَّوْ نَأْ أَوْ مَلَّوْ
نُونُ سَخْمُ مُمْهِ نِي دِلَّوْ أَوْقَاتِ نِي دِلَّوْ عَمَّ لَلَّوْ

“Эй, Одам авлоди! Агар сизларга ўзингиздан (инсон зотидан) бўлган пайғамбарлар Менинг оятларимни сизларга ўқиган ҳолда келсалар, (билиб қўйингизки) кимки тақволи бўлиб, (ўзини) тузатса, у (каби)ларга (охиратда) хавф йўқ ва улар ташвиш ҳам чекмагайлар” (Аъроф сураси, 35-оят).

نُونُ سَخْمُ مُمْهِ لَلَّوْ نَأْ أَوْ مَلَّوْ

“Имон келтириб, тақволи бўлсангиз, сизларга (охиратда) буюк мукофот (бордир)” (Оли Имрон сураси, 179-оят).

8. Тақво ризқнинг кенг бўлиши, кўплаб яхшиликлар эшигининг очилишига сабаб бўлади.

نَكَالَوْضُرَّالْاَوْءَامَّسَلْاِنْمِتَاكَرَبْمَهَلَعَانَحَتَفَلْاَوْقَاتَاوْاُونَمآيَرْقُلْاَلْهَلْاَنَأَوْلَوْ
نَوُبْسُكَيَاُونَاكْاَمْبْمُهَانْدَحْأَفْاُوْبْدَكَ

“Агарда (мазкур) юртларнинг аҳолиси имон келтирган ва тақво қилганларида эди, улар устига осмонлар ва Ердан баракотлар (эшиклари)ни очиб юборган бўлур эдик. Лекин (улар пайғамбарларни) ёлғончига чиқардилар. Натижада қилмишлари сабабли уларни (азобга) тутдик” (Аъроф сураси, 96-оят).

بَسَتْحَيَالُثَيَحْمُهْمُهَقُرْرَيَو(2)اَجْحَمُهَلْجَعَجِيَهَلْاَلْاَقْتَيَنْمَو

“Кимки Аллоҳга тақво қилса, У унга (ташвишлардан) чиқиш йўлини (пайдо) қилур. Яна, уни ўзи ўйламаган жойдан ризқлантирур” (Талоқ сураси, 2,3-оятлар).

9. Тақво сабабли муаммолар ечилиб, ишлар осонлашади.

اَجْحَمُهَلْجَعَجِيَهَلْاَلْاَقْتَيَنْمَو

“Кимки Аллоҳга тақво қилса, У унга (ташвишлардан) чиқиш йўлини (пайдо) қилур” (Талоқ сураси, 2-оят).

اَرْسُيْهَرْمَأْنْمُهَلْجَعَجِيَهَلْاَلْاَقْتَيَنْمَو

“Кимки Аллоҳга тақво қилса, (Аллоҳ) унинг ишини осон қилур” (Талоқ сураси, 4-оят).

اَرْسُيْلْهَرْسَيَنْسَف(6)اِنْسُحْاَبْقَدَّصَو(5)اَيَقَاتَاوَيَطْعَأَنْمَأَفْ

“Бас, кимки (закот ва садақотларни) берса ва (Аллоҳдан) қўрқса,

ҳамда гўзал (нарсани) тасдиқ этса, бас, унга осонликни муяссар қилурмиз” (Лайл сураси, 7-оят). Оятдаги гўзал нарсадан мурод ислом дини ёки жаннат ёхуд имон калимасидир.

10. Тақво сабабли банда душманларидан ғолиб бўлади, уларнинг макру хийлаларидан ҳамда ёмонликлари сақланади.

عَبَقِ الْغُلَّاءِ وَأَدَاَسَفِ الْوَضْرَاءِ إِي فِي أَوْلُعَ نَوْدِي رِي الْإِنِّي دَلُّهُ لَعَجَّ نَعْرَ الْإِرَادِ الْكُلِّ
نِي قُتْمُ الْجَلِّ

“Биз ўша (сизларга маълум) охират диёрини ер юзида зулм ва бузғунчилик қилишни истамайдиган кишилар учун яратурмиз. Оқибат эса, тақволи кишиларникидир” (Қасос сураси, 83-оят).

كُلِّتْ أَهْلَ طُؤْمٍ إِذْ أَرَاهُ الْكُلُّ أَرَاهُ الْإِلَهَ تَحْتِ نَمِي رِحَاتِ نَوُوتُمْ لِدَعْوِي تَلِّ الْعَجَّ الْكُلِّ
رَأْنِ الْإِنِّي رِفَاكُلِّ الْإِبْقُعُ وَأَوْقَاتِ الْإِنِّي دَلِّ الْإِبْقُعُ

“Тақволилар учун ваъда қилинган жаннатнинг мисоли: унинг остида анҳорлар (доимо) жорий, мевалари ва соялари боқийдир. Бу тақво қилганларнинг оқибати (мукофоти)дир. Кофирларнинг оқибати эса дўзахдир” (Раъд сураси, 35-оят).

مُهَقِّوْفِ أَوْقَاتِ الْإِنِّي دَلِّ أَوْ أُنَمَّ الْإِنِّي دَلِّ نَمِي نُوْرُخِ سَيِّوْ إِي نُنْدَلُّ أَيْ خَلِّ أَوْ رَفَكَ الْإِنِّي دَلِّ نِي
بِأَسْحَرِي غَبُّ شَيْ نَمِي قُزْرِي هَلِّ أَوْ مَيْ قُلِّ مَوِي

“Кофир бўлганларга бу дунё зийнатли қилиб қўйилган. Улар имон келтирганлар устидан куладилар. Ҳолбуки, қиёмат куни тақволи бўлганлар улардан баланддирлар. Аллоҳ хоҳлаган кишиларга беҳисоб ризқ берур” (Бақара сураси, 212-оят).

12. Панду насиҳат фақат тақводорларгагина фойда беради, уларгагина таъсир қилади. Улар Аллоҳнинг оятлари ҳақида тафаккур қиладилар ва ўша оятлар асосида яшайдилар.

أَرْوَّتْ لِمَنْ هِيَ دَيَّ نِي بِي أَمَلِ أَقْصَمَ مَمِي رَمَنْ بِي سِي عِبْ مَوْرَاتِ آيَلَعِ الْإِنِّي قَو
عَطْعَوْمَ وَيَدَّهْ وَأَرْوَّتْ لِمَنْ هِيَ دَيَّ نِي بِي أَمَلِ أَقْصَمَ مَمِي رُونَوِي دَمِي لِي خُنْ إِي الْإِنِّي تَأَو
نِي قُتْمُ الْجَلِّ

“Уларнинг изларидан Исо ибн Марямни ўзидан олдинги (туширилган) Тавротни тасдиқ этувчи ҳолда издош қилиб юбордик ва унга Инжилни – ичида ҳидоят ва нури билан ўзидан олдинги (туширилган) Тавротни тасдиқ этувчи ҳолда тақводорлар учун ҳидоят ва насиҳат (манбаи) қилиб бердик” (Моида сураси, 46-оят).

نِي قُتْمُ الْجَلِّ عَطْعَوْمَ وَأَفْلَخِ أَمَّوْ هِيَ دَيَّ نِي بِي أَمَلِ الْإِنِّي لَعَجَّ ف

“Биз буни улардан олдинги ва кейинги давр учун (ибратли) жазо, тақволи кишилар учун эса насиҳат (манбаи) қилдик” (Бақара сураси, 66-оят).

نِي قُتْمُ الْجَلِّ عَطْعَوْمَ وَيَدَّهْ وَسَانِ الْجَلِّ نِي بِي أَدَهْ

“Бу (Қуръон ёки мазкур гаплар) одамлар учун баёнот ҳамда тақводорлар учун ҳидоят ва насиҳат (манбаи)дир” (Оли Имрон сураси, 138-оят).

عَظْمًا وَمَوْكِبًا لِّبَقِ نَمِ الْوَلَحَّ نِي دَلَّ نَمَّ الْتَمَّ وَتَانِّي بُمَّ تَايَا مُكِّي لِّلْ اِنْلَزْنَ اَدَقَلَّ وَ
نِي قُتُّمُّ لِّلْ

“(Эй, мўминлар!) Дарҳақиқат, Биз сизларга (ушбу) баён этувчи оятларни, сизлардан илгари ўтганлар тўғрисидаги мисолларни ва тақводорлар учун насиҳатни нозил қилдик” (Нур сураси, 34-оят).

نِي قُتُّمُّ لِّلْ سِدَّهَ هِي فَ بِي رِ الْبَاتِ كَلَّ لَدَّ

“Ушбу Китоб (Қуръон) шубҳадан холи ва (у шундай) тақводорлар учун ҳидоят (манбаи)дир” (Бақара сураси, 2-оят).

نِي قُتُّمُّ لِّلْ اَرْكَدَّوَّ اَيَّضًا وَ نَاقِرُفَّ لَّ نِوْرًا وَ سِوْمُ اِنِّي تَاَدَقَلَّ وَ

“Дарҳақиқат, Биз Мусо ва Ҳорунга Фурқон (Таврот), зиё ва тақводор кишилар учун эслатма ато этдик” (Анбиё сураси, 48-оят).

نِي قُتُّمُّ لِّلْ اَرْكَدَّوَّ اَيَّضًا وَ نَاقِرُفَّ لَّ نِوْرًا وَ سِوْمُ اِنِّي تَاَدَقَلَّ وَ

“Ҳақиқатан, у (Қуръон) тақводорлар учун эслатмадир” (Ал-ҳаққот сураси, 48-оят).

13. Тақво Аллоҳнинг дўстларининг сифати ҳамда Аллоҳга дўст бўлишнинг асосий йўлидир.

نِي قُتُّمُّ لِّلْ اَرْكَدَّوَّ اَيَّضًا وَ نَاقِرُفَّ لَّ نِوْرًا وَ سِوْمُ اِنِّي تَاَدَقَلَّ وَ
نِي قُتُّمُّ لِّلْ اَرْكَدَّوَّ اَيَّضًا وَ نَاقِرُفَّ لَّ نِوْرًا وَ سِوْمُ اِنِّي تَاَدَقَلَّ وَ

“Уларга не бўлдики, (мўминларни) Масжиди Ҳаром (зиёрати)дан тўссалар ҳам, уларни Аллоҳ азобламаслиги керак эмиш?! Ваҳоланки, улар унинг (Масжиди Ҳаромнинг) эгаси эмаслар. Унинг эгалари фақат тақволи (мўмин) кишилардир. Лекин, уларнинг аксарияти (буни) билмайдилар” (Анфол сураси, 34-оят).

نِي قُتُّمُّ لِّلْ اَرْكَدَّوَّ اَيَّضًا وَ نَاقِرُفَّ لَّ نِوْرًا وَ سِوْمُ اِنِّي تَاَدَقَلَّ وَ
نِي قُتُّمُّ لِّلْ اَرْكَدَّوَّ اَيَّضًا وَ نَاقِرُفَّ لَّ نِوْرًا وَ سِوْمُ اِنِّي تَاَدَقَلَّ وَ

“Чунки, улар Сиздан Аллоҳ (томони)дан бўлмиш (бирор) нарсани (азобни) қайтара олмаслар. Албатта, золимлар бир-бирларига дўстдирлар. Аллоҳ эса тақводорларнинг дўстидир” (Жосия сураси, 19-оят).

اُوْنَاكَ وَاُوْنَمَآ نِيْدَالَا (62) نُوْنَزَحِيْ مُهْ اَلْوَمَّهِيْلَعُ فَوَخِ اَللَّيْلِ اِيْلَوَّ اِنَّا اَلْا
هَلَّلَا تَامَلْ كَلَّ لِيْ دَبَّتْ اَلدَّخَالَا يِ فَوَايْنُ دَلَّ اَلْاِيْ خَلَا يِ فَايْ رَشُّبْ اَلْمُهَلَّ (63) نُوْوَقَّتِي
مُطْعَلْ اَلزَّوْفَلَا وُهَكَ لَدَّ

“Огоҳ бўлингизки, албатта, Аллоҳнинг валийлари (дўстлари)га хавф йўқдир ва улар ташвиш ҳам чекмаслар. Улар имон келтирган ва тақволи бўлганлардир. Уларга дунё ҳаётида ҳам, охирада ҳам башорат (хушхабар) бордир. Аллоҳнинг сўзларида ўзгартириш йўқдир. Ана шу буюк ютуқдир” (Юнус сураси, 62, 63, 64-оятлар). Оятда зикр қилинган “Аллоҳнинг дўстлари”, яъни авлиёлар кимлиги хусусида турли таърифлар мавжуд. Жумладан, улар тоат-ибодат билан Аллоҳга яқин бўлувчи, Аллоҳ эса, уларга фазлу каромати билан яқин бўлган кишилардир. Кўпчилик уламолар фикрига кўра, валийлар Аллоҳ йўлида дўстлашган кишилар бўлиб, уларни боғлаб турувчи нарса бойлик ҳам эмас, қариндошлик ҳам, балки Аллоҳнинг ризолигидир. Бунга далил қилиб, ушбу ҳадисни келтирадилар: “Аллоҳнинг шундай бандалари ҳам борки, қиёмат куни уларнинг Аллоҳга яқинлигини кўриб пайғамбарлар ва шаҳидлар ҳам уларнинг мақом ва мартабаларини ҳавас қиладилар. Улар ўзаро қариндош ҳам эмаслар, бир-бирлари билан бойлик жиҳатдан ҳам олди-бердилари бўлмаган, лекин улар Аллоҳнинг йўлида дўстлашган кишилардир. Уларнинг юзлари нуроний, ўзлари ҳам нури раббоний узра барқ уриб турурлар. Одамлар (қиёмат ваҳимасидан) қўрққанда улар қўрқмаслар, одамлар (гуноҳларидан) ташвиш чекканда улар ташвиш чекмаслар”, деб Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам мазкур оятни ўқиб берган эканлар.

Валийлар ёки авлиёлар таърифи тасаввуфда ўзига хос тарзда акс эттирилган. Ҳар икки таъриф ўртасида муайян муносабат бор.

14. Тақво бандани Роббисига яқинлаштирадиган асосий мезон, ўлчовдир.

اِنَّا اُوْفَرَاغَتَلَّ لَّ اَبَقَوَّ اَبُوْغُشُّ مُمْكَ اَنَّا لَعَجَّ وَايْتُنُّ اُوْرَكَ دُوْمُ مُمْكَ اَنَّا قَلَخَّ اِنَّا سَا نَلَّا اِهْيَا اَي
رِيْبَخُ مَّيْلَعَا لَلَّ اِنَّا مُمْكَ اَقْتَا اَللَّ اِنَّا دُنْعُ مُمْكَ مَرَكَا

“Эй, инсонлар! Дарҳақиқат, Биз сизларни бир эркак (Одам) ва бир аёл (Ҳавво)дан яратдик ҳамда бир-бирларингиз билан танишишингиз учун сизларни (турли-туман) халқлар ва қабила (элат)лар қилиб қўйдик. Албатта, Аллоҳ наздида (энг азизу) мукаррамроғингиз тақводорроғингиздир. Албатта, Аллоҳ билувчи ва хабардор зотдир” (Ҳужурот сураси, 13-оят).

15. Тақво охират сафарига тайёргарлик кўраётган банданинг энг яхши йўл озуқасидир.

يَفْلَحُ الْوَقُوفُ الْوَقُوفُ الْوَقُوفُ الْوَقُوفُ الْوَقُوفُ الْوَقُوفُ الْوَقُوفُ الْوَقُوفُ الْوَقُوفُ الْوَقُوفُ
اَيُّ نَوْقَاتٍ وَوَقُوتٍ دَاوِلًا رِيْحٌ نِيفٍ اُوْدُوْرَتُوْهُ لَلْاِهْمَلْغِيْرِيْخُ نِم اُوْلْغَفْتِ اَمُوْحُ الْوَحْجُ الْوَحْجُ
بَابُ الْوَحْجِ الْوَحْجُ

“Ҳаж (мавсуми учун) маълум ойлар (белгиланган). Бас, ким шу ойларда ҳажни ўзига фарз қилса (ҳажни ният қилса), ҳаж давомида хотинига яқинлашиш, гуноҳ-маъсият ва жанжал (каби ишларга рухсат) йўқ. Ҳар қандай яхши (савобли) иш қилсангиз, албатта, уни Аллоҳ билур. (Ҳаж сафарига) озуқа олиб чиқинг. Энг яхши озуқа тақводир. Тақвони Менга қилингиз (Мендан қўрқингиз), эй, оқиллар!” (Бақара сураси, 197-оят).

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Бир киши Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларига келиб: “Эй Аллоҳнинг Расули, мен сафар қилмоқчиман, мени йўл озуқаси билан таъминланг” деди. Пайғамбар алайҳиссалом: “Аллоҳ сенга тақвони йўл озуқаси қилиб берсин” дедилар. Ҳалиги одам: “Яна зиёда қилинг” деди. У зот: “Аллоҳ гуноҳларингни кечирсин” дедилар. Бояги киши: “Ота онам сизга фидо бўлсин, яна зиёда қилинг” деди. Шунда у зот: “Қаерда бўлсанг ҳам Аллоҳ сени яхшиликка осонлик билан эриштиради” дедилар. Термизий ривояти.

16. Тақво амал қабул бўлишининг асосий сабабидир.

لَبَّ قَتِيْمٌ مَلَوَامٌ وَدَحْأٌ نِم لَّبُّ قَتِيْمٌ اِن اَبْرُق اَبْرُقٌ ذِي قَحْلٍ اَب مَدَايِي نَب اَب نِم مَهِي لَعْلَتَا
نِي قَتِيْمٌ مَلَوَامٌ هَل لَّب قَتِيْمٌ اَم نِ اَل اَق كُنْت قَال ل اَق رَح اَل نِم

“Уларга Одамнинг икки ўғли (Қобил ва Ҳобил) ҳақидаги хабарни ҳақиқати билан ўқиб беринг! Иккиси қурбонлик қилганларида, биридан қабул қилинди, унисидан эса қабул қилилмади. (Қурбонлиги қабул бўлмаган Қобил укаси Ҳобилга): «Сени, албатта, ўлдиражакман!» – деди. (Ҳобил) эса: «(Қурбонликни) Аллоҳ аслида тақволи кишилардан қабул қилур” (Моида сураси, 27-оят).

مُكِّنٌ مَّوَقُّتٍ اَل اَن يَنْ كَلَو اَهُ وَاْمَد اَل وَاَهُ مَوْجُلٌ لَل اَل اَن يَنْ

“Аллоҳга (қурбонлик) гўштлари ҳам, қонлари ҳам етиб бормас. Лекин у Зотга сизлардан тақво етар” (Ҳаж сураси, 37-оят).

17. Қуръон тақводорлар учун хушхабардир.

اَدْلَامٌ وَقِهِبَ رَدُنْتَوْنِي قَتِيْمٌ لِهَب رَشَبْتَل كِن اَس لِبُهُ اَن رَسِي اَم نِ اِف

“(Эй, Муҳаммад!) Албатта, Биз тақво эгаларига хушхабар беришингиз учун ва саркаш қавмни огоҳлантиришингиз учун уни (Қуръон тиловатини) Сизнинг тилингизга осон қилиб қўйдик” (Марям сураси, 97 оят).

18. Тақводорларнинг ўзаро алоқаларидан бошқа барчанинг алоқаси қиёмат кунида тугайди.

نَيِّقَاتُ الْمَالِ وَالْإِنِّ وَدَعِضُ غَبْلٍ مُّهُضِعَ بِيَوْمِ يَوْمِ الْخَالِ

“У кунда тақводорлардан ўзга дўстлар бир-бирларига душмандирлар” (Зухруф сураси, 67-оят).

19. Тақводорлар нажотга эришувчилардир.

نُورِئِ الْإِفْءِ الْكَلِّ وَالْأَفِءِ قَتَيْ وَءَلَلِ شَحْيِ وَءَلِ وَسَرِ وَءَلِ لِعِطِي نَمِ

“Кимки Аллоҳ ва Унинг пайғамбарига итоат этса ва Аллоҳдан қўрқиб, тақво қилса, бас, айнан ўшаларгина ютуқ эгаларидирлар” (Нур сураси, 52-оят).

20. Тақводорларга Аллоҳнинг раҳмати етади.

مُهَ نِي دَلِ أَوَ ءَا كَزَلِ نُونُ وَي وَ نُونُ قَتَيْ نِي دَلِ أَهُ بْتِ كَأَسَفِ عِي ش لُ كُ تَعَسَ وَي تَمَحَرِ وَ نُونُ مُونُ أَنْ تَأِي أَب

“(Аммо) раҳматим ҳамма нарсадан кенгдир. Уни (раҳматимни) тақвода бўлувчилар, закот берувчилар ва оятларимизга имон келтирувчиларга ёзажакман” (Аъроф сураси, 156-оят).

21. Тақво пайғамбарлар ва уларни тасдиқлаган мўминларнинг сифатидир.

نُونُ قَتَيْ مَالِ مَهَ كَلِّ لُ وَ ءَبَ قِ دَصَ وَ قِ دَصَ لِبِ ءَاجِ ي دَلِ أَو

“Ростликни келтирган зот (Муҳаммад) ва уни тасдиқ этганлар (мўминлар) – айнан ўшалар тақволи зотлардир” (Зумар сураси, 33-оят).

22. Тақво қиёмат куни банданинг нажотга эришишига сабаб бўлади.

ءِي شَحِ ءَهِي فَ نِي مَلِ اظَلِ رَدَنَ وَ أَوْ قَتَيْ نِي دَلِ يَّ جَنْ نُونُ مَث

“Сўнгра тақводор бўлганларни (ундан) қутқарурмиз ва золим кимсаларни тиз чўккан ҳолларида (жаҳаннамда) қолдирурмиз” (Марям сураси, 72-оят).

نُونُ نَحْيِ مَهَ أَلِ وَ ءُوسَلِ مَسَمِي أَلِ مَهَ تَرَافَمَبِ أَوْ قَتَيْ نِي دَلِ أَلِ لِيَّ جَنْ نُونِ وَ

“Аллоҳ, тақво қилган зотларни ютуқлари сабабли (охират азобидан) қутқарур, уларга бирор нохушлик ҳам етмас ва улар ғамгин ҳам бўлмаслар” (Зумар сураси, 61-оят).

23. Тақво гуноҳларнинг кечирилишига сабаб бўлади.

لَعَجَّ وَيَوْهَتَ مَحْرُومٍ نِيْلَ فِكْمُ كِتُّوِيْهِ هُوَسَرْبِ اُوْنِمَّآوَّ لَلِ اُوْقَاتِ اُوْنَمَّآ نِيْ دِلِّ اِهَّيْ اَيِّ
مَّيْحَرْ رُوْفَعُ لَلِ اُوْمُكَلِّ رَفْعَيْ وَهَبَ نُوْشَمَّ اَرُوْنُ مُمُكَلِّ

“Эй, (Исога) имон келтирган зотлар! Аллоҳдан қўрқингиз ва Унинг пайғамбари (Муҳаммад)га ҳам имон келтирингиз, (шунда) У сизларга ўз раҳматидан икки баробар ато этур ва сизларга (қиёматда ёритувчи) нур пайдо қилур ҳамда сизларни мағфират қилур. Аллоҳ мағфиратли ва раҳмлидир” (Ҳадид сураси, 28-оят сураси).

رَفْعَيْ وَ مُمُكَلِّ اَمَّعْ اُمُكَلِّ لَحْ صُيِّ (70) اَدِي دَسَّ اَلْوَقِ اُوْلُوْقَوَّ لَلِ اُوْقَاتِ اُوْنَمَّآ نِيْ دِلِّ اِهَّيْ اَيِّ
اَمَّيْ طَعَّ اَزَوْفَ زَا فِ دَقَفُ هَلُّوْسَرَوَّ لَلِ اِعْطِيْ نَمَّوْ مُمُكَلِّ بُوْنُذُ مُمُكَلِّ

“Эй, мўминлар! Аллоҳдан қўрқингиз ва тўғри сўзлангиз! (Шунда Аллоҳ) ишларингизни ўнглар ва гуноҳларингизни мағфират этар. Кимки Аллоҳга ва Унинг пайғамбарига итоат этса, бас, у улуг ютуққа эришибди” (Аҳзоб сураси, 70, 71-оятлар).

24. Улуғлик фақатгина тақво билан бўлади.

Самура розияллоҳу анҳу Набий соллаллоҳу алайҳи васалламдан ривоят қиладилар: “Ҳасаб молу давлат, улуғлик эса тақводир”. Термизий ривояти.

25. Аллоҳ таоло тақводорлар учун илм олишни осон қилиб қўяди.

مَّيْلَعِ عَيْشِيْ شَلِّ كَبُّ لَلِ اُوْمُكَلِّ مُمُكَلِّ لَعَجَّ وَيَوْهَتَ مَحْرُومٍ نِيْلَ فِكْمُ كِتُّوِيْهِ هُوَسَرْبِ اُوْنِمَّآوَّ لَلِ اُوْقَاتِ اُوْنَمَّآ

“Аллоҳдан қўрқингиз! Аллоҳ сизларга (шундай) таълим беради. Аллоҳ ҳамма нарсани билувчи зотдир” (Бақара сураси, 282-оят).

26. Тақвонинг савоби жаннатдир.

نِيْلَ فِكْمُ كِتُّوِيْهِ هُوَسَرْبِ اُوْنِمَّآوَّ لَلِ اُوْقَاتِ اُوْنَمَّآ نِيْ دِلِّ اِهَّيْ اَيِّ اُوْعُرَّ اَسَّوْ

“Раббингиздан (бўлувчи) мағфиратга ва кенглиги осмонлару Ерга тенг, тақводорлар учун тайёрлаб қўйилган жаннат сари (солиҳ амаллар қилиш билан) шошилингиз!” (Оли Имрон сураси, 133-оят). Жаннатнинг кенглиги нисбий маънода етти қават осмон ва етти қават ернинг энига тенг дейилган. Ваҳоланки, Еру осмонларнинг эни ёки бўйи деган тушунча йўқ.

тилка-пора қилиб ташлайдиган (кофир)лар каби бўлурмилар?!” (Муҳаммад (с.а.в.) сураси, 15-оят).

مَوْلَىٰ لِقَاؤِ هَٰؤُلَاءِ أَتَىٰ حَٰجِزًا مِّنْهُمْ لِيَلْمُوهُ بِرَأْفَتِهِ ۗ لَوْلَا قِيَامُ
نَبِيِّنَا لَآخِرُ هَٰؤُلَاءِ دَافِئٌ مِّنْ كَيْدِ مَالِسِ هَٰؤُلَاءِ

“Парвардигорларидан қўрққан тақволи зотлар ҳам гуруҳ-гуруҳ ҳолда жаннатга бошлаб борилур. То қачонки, улар унинг дарвозалари очилган ҳолда эканида етиб келганларида ва унинг қўриқчилари: «Сизларга салом! Хуш келдингиз! Бас, унга мангу қолувчи бўлган ҳолингизда кирингиз!» – деганларида (улар беҳад шодланурлар)” (Зумар сураси, 73-оят).

Фойдаланилган манбалар:

1. Ҳофиз Ибн Ражаб Ҳанбалийнинг “Жомеъул улуми вал ҳикам” асари.
2. Шайх Абдулазиз Салмоннинг “Иршодул ибод” асари.
3. Шайх Мозин ал-Фариҳнинг “Ар-роид” асари.

Нозимжон Ҳошимжон